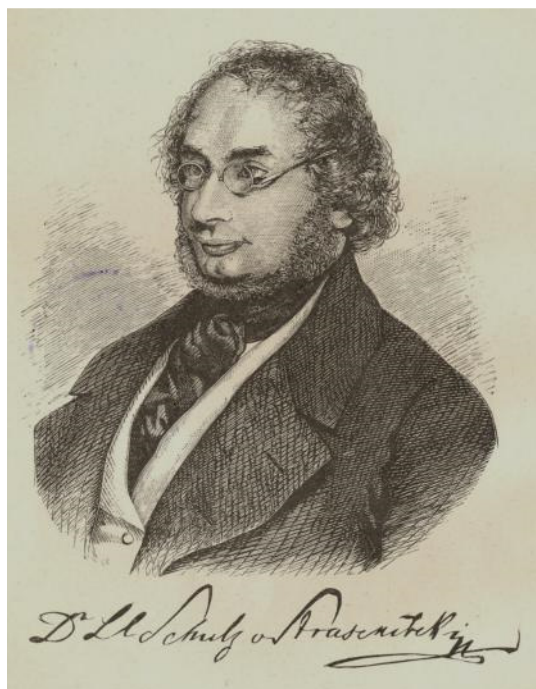

V tridesetih letih 19. stoletja sta bila v Ljubljani vsaj dva, ki sta se ukvarjala z astronomijo (seveda v nemščini). Prvi je bil prof. Frank, ki je učil matematiko in prirodoslovje na ljubljanski gimnaziji (gl. spletno stran: Knjižnica ATL Radovljica), drugi pa prof. Schulz pl. Strassnitzki (Strassnicki, Strasznicki), ki je poučeval matematiko na liceju. Čeprav je Strassnitzki v Ljubljani učil le sedem let, je spomin na njegovo vsesplošno, široko in uspešno profesorsko dejavnost ostal zelo živ. Njegova najboljša učenca na liceju sta bila Franc Močnik, pozneje matematik, in Mihael Peternel, pozneje duhovnik, prirodoslovec, fizik in prvi ravnatelj leta 1852 ustanovljene trirazredne realke v Ljubljani. Tudi Peternel je ob pouku fizike po zgledu svojega učitelja dijakom rad pokazal nebesna telesa in pojave, pri njihovem opazovanju pa je uporabljal daljnogled. Mimogrede, Frank in Schulz pl. Strassnitzki sta bila stanovska kolega jezikoslovca in literarnega zgodovinarja Matije Čopa. Prvi na gimnaziji, kjer je Čop sprva učil v humanitetnih razredih, drugi pa na liceju, kje je Čop pozneje (po letu 1831) postal glavni knjižničar.

Profesor Leopold Karl Schulz plemeniti Strassnitzki v Ljubljani

L. K. Schulz pl. Strassnitzki je po končani gimnaziji v Krakovu na Dunaju opravil filozofska letnika. Potem je študiral matematiko in astronomijo na politehniki in bil od leta 1824 do leta 1827 adjunkt na matematični in fizikalni stolici na dunajski univerzi. Od jeseni leta 1827 do leta 1834 je bil profesor za elementarno matematiko na filozofskem oddelku liceja v Ljubljani. Nato je odšel v Lvov, opravil doktorat, bil tam profesor na univerzi do leta 1838, od tedaj naprej pa profesor na dunajski politehniki. Aprila leta 1848 so ga tehniški strokovnjaki izbrali za svojega predstavnika v vsenemškem parlamentu v Frankfurtu. Postal je predsednik Pedagoške zveze. Ves čas je pridno predaval in predvsem ogromno pisal (znanstvene razprave iz matematike in celo kristalografije, nekaj tudi o astronomiji). Objavil je šestnajst temeljnih matematičnih učbenikov in popularno astronomijo. Ob vseh teh številnih naporih je zbolel za kronično ledvično bolezen. Čeprav se je zdravil v toplicah, je kmalu umrl, star komaj 49 let.

Matematik in astronom, dr. filozofije Leopold Karl (Karol) Schulz pl. Strassnitzki (1803 Krakov–1852 Bad Vöslau (toplice) pri Dunaju)

Schulz pl. Strassnitzki se kaže kot vsesplošno pozitivna osebnost nekega izobraženca. Bil je odličen matematik in naravoslovec, priljubljen, predan in goreč učitelj, ki je želel svoje učence čim več in čim bolj naučiti. Slaven in spoštovan po svojih učbenikih. Kljub kratkemu bivanju v Ljubljani se je popolnoma prilagodil krajevnim razmeram. Včlanil se je celo v Kranjsko kmetijsko družbo.

Na liceju je predaval elementarno matematiko v nemškem jeziku po sedem ur na teden. Imel pa je še dodatni oz. izredni kurs iz višje matematike in poljudne astronomije, kar ni bilo po učnem načrtu. Prostovoljno je torej širil višjo matematiko in astronomijo z javnimi predavanji (npr. leta 1829) med ljubljanskim meščanstvom in v zasebnih krožkih. Zvečer je v Zvezdi postavljaj daljnogled, kazal zvezdno nebo skozi daljnogled, opisoval nebesna telesa in razlagal nebesne pojave; o njih je tudi napisal članka (o opazovanju Sončevega in Luninega dvora (haloja) v *Illyrisches Blatt*, 1828 in 1829).

Schulzov članek v časopisu Illyrisches Blatt, 19. 4. 1828.

Za naravoslovje in umetnost vneti duhoviti Schulz se je seznanil s številnimi ljubljanskimi izobraženci. Tedanji ljubljanski licej je imel sicer za najslabši v Avstriji, mladino pa za nadarjeno in zelo marljivo. Schulz pl. Strassnitzki je uvedel v višjo matematiko svojega odličnega učenca, poznejšega matematika Franca Močnika, prav tako je na liceju podpiral za realne predmete nadarjenega poznejšega šolnika Mihaela Peternela.

Kot ljubljanski profesor se je seznanil in spoprijateljil z Matijem Čopom, ki je edinemu mogel, *»kar se tiče znanosti, umetnosti in življenja, stresti svoje srce«*. Z ženo sta se s Čopom še pozneje dopisovala. Iskren prijatelj je bil tudi Matevžu Langusu, najbrž je poznal tudi Prešerna.

Leopold Karl Schulz pl. Strassnitzki je bil zelo priljubljen profesor med Slovenci. Da je to res, dokazujejo Kmetijske in rokodelske novice 10, ki so v številki 50 na straneh 199 in 200 z dne 23.6.1852 objavile: *»Včeraj smo pokopali mnogoljubljenoga gosp. Doktorja Leopolda Šulca pl. Strasznickoga, slavnoznanoga profesorja višje matematike. Ker je rajni prva leta svojega učenitva na Ljubljanskem učilišču prebil, i gotovo še v dragem spominu veliko Slovencev živi, ki so bili njegovi učenci; ker ga je verh tega tudi Krajska kmetijska družba med svoje ude štela, naznanim to žalostno vést Novícam". Umerl je za tako imenovano Brightovo obistno boleznijo v 50. letu svojega življenja, prezgodaj za svoje učence, ki so ga ko očeta spoštovali i ljubili, prezgodaj za slovstvo, ktero je z mnogimi matematičnimi i zemljomerskimi deli obogatil,«*

Kranj, 6. februar 2016

Marijan Prosen